

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ VALTION TALOUSARVIOKSI 2016

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä lausuntoa otsikossa mainitussa asiassa, minkä johdosta esitämme seuraavaa.

Lausuntoa on pyydetty teemalla työllistämisen merkittävimmät esteet ja kynnykset.

Suomen Yrittäjien jäsenistölleen tekemien selvitysten perusteella merkittävin kasvun este pk-yrityksissä on jäykät työmarkkinat. Rekrytointi on aina riski, mutta sen riskin suhteellinen suuruus korostuu, mitä pienempään yritykseen mennään. Virheellisen rekrytoinnin kustannukset kantaa yrittäjä perheineen ja pahimmillaan myös muut yrityksen työntekijät. Yksityisen sektorin työpaikkojen koko on vuosien saatossa pienentynyt merkittävästi ja samaa tahtia työntekijöiden koulutustason parantumisen kanssa. Työlainsäädäntömme perusrakenteet pohjautuvat kuitenkin aikaan, jolloin merkittävä osa työstä oli suorittavaa työtä teollisuudessa ja työnantaja-työntekijä suhde oli selvästi epätasapainoisempi.

Pääministeri Sipilän hallitus on ohjelmassaan ilmoittanut toteuttavansa erityisesti pk-yritysten työllistämishalukkuutta lisääviä uudistuksia uusien työpaikkojen luomiseksi. Hallitus on käynnistänyt joukon työlainsäädännön uudistuksia, jotka toteutuessaan nähdäksemme pääsääntöisesti merkittävästi alentavat kynnystä palkata työntekijä.

Yksittäisiä, sinänsä tärkeitä, lakimuutoksia keskeisempi väline työllistämisen kynnyksen alentamiseksi on kuitenkin paikallisen sopimisen edistäminen. Lainsäädäntöreitti on ainut varma, tehokas ja nopeasti vaikuttavainen vaihtoehto sopimisen lisäämisen toteuttamiseksi. Työehtosopimusosapuolet eivät ole vuosikymmeniin onnistuneet työmarkkinoiden joustojen lisäämisessä työehtosopimusten kautta.

Suomella ei ole varaa odottaa. Työ- ja elinkeinoministeriön tuoreimmassa työpoliittisessa aikakauskirjassa (3/2015) todetaan, että työttömyys on voimakkaasti kasvamassa eikä hidastumisesta ole mitään merkkejä. Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli syyskuun lopussa yhteensä 337 400 työtöntä työnhakijaa, mikä on 22 900 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on kiihtynyt vuodesta 2013 alkaen. Tällä hetkellä yhdenjaksoisesti vähintään 12 kuukautta työttömänä olleita on noin 110 000 henkeä ja määrä on voimakkaassa kasvussa. Laaja rakennetyöttömyys on lähes kaksinkertainen eli noin 213 000 henkeä.

Erittäin huolestuttava työttömyyden kehitys voidaan kääntää ainoastaan työmarkkinoiden rakenteellisilla uudistuksilla. Suomen Yrittäjät on arvioinut, että lainsäädäntömuutoksilla, joilla mahdollistettaisiin työehtosopimuksen määräyksistä poikkeaminen yhteisesti sopien, saavutettaisiin muutamassa vuodessa jopa 60 000 - 65 000 uutta työpaikkaa. Arvio perustuu pääasiassa Pk-yritysbarometrien yhteydessä kerättyihin ja ristiin ajettuihin tietoihin pk-yritysten työllistämistarpeesta ja työllistämisen keskeisistä esteistä. Työllisyysvaikutusten oletetaan konkretisoituvan vuoteen 2019 mennessä edellyttäen, että lainsäädäntömuutokset ajoittuvat vuosiin 2015 ja 2016. Suomen Yrittäjien pian julkaistavan selvityksen mukaan paikallisen sopimisen mahdollistaminen laskisi merkittävästi yritysten työllistämisen kynnystä. Yritysten kilpailukyky paranisi, työllisyys lisääntyisi ja pitkällä aikavälillä työntekijöiden ansiotaso kasvaisi. Lyhyellä aikavälillä vaikutus työntekijöiden ansioihin olisi pääosin neutraali.

Työnantaja vastaa nykyisin merkittävästä määrästä kustannuksia, jotka johtuvat vanhemmuudesta. Kustannukset kohdistuvat erityisesti naisvaltaisilla ja työvoimavaltaisilla aloilla toimiviin työnantajayrityksiin. Vaikka työnantajat voivat saada korvausta osasta vanhemmuuden kustannuksia (äitiysvapaa-ajan palkat ja vuosilomakustannukset) ja korvaustasoa on viime aikoina myös parannettu, ne rahoitetaan pääasiassa työnantajien ja vakuutettujen maksuilla. Merkittävä osa vanhemmuuden kustannuksista jää edelleen lopullisesti yksittäisten työnantajien maksettavaksi. Nykyinen kustannusten jakautuminen vaikuttaa osaltaan naisten rekrytointeihin ja sitä kautta jopa kansalaisten elämänkaareen: perheen perustamista saatetaan lykätä tietoisesti työpaikan saannin varmistamiseksi.

Ystävällisin terveisin,

Suomen Yrittäjät

Harri Hellstén
Työmarkkina-asioiden päällikkö